

Výstavné sezóny 2014 – 2015 v slovenských múzeách a galériách

Peter Maráky

PhDr. Peter Maráky
Univerzita Komenského v Bratislave
Filozofická fakulta
Katedra etnológie a muzeológie
Gondova 2
814 99 Bratislava
e-mail: peter.maraky@gmail.com

Muzeológia a kultúrne dedičstvo, 2015, 3:2:97-105

2014/2015 Exhibition Season in Slovak Museums and Galleries

This paper surveys the most prominent examples of short-term exhibitions in Slovak museums and galleries in the years 2014 and 2015, highlighting current trends in exhibition design. Despite the great number of such exhibitions which take place every year in Slovakia, their logistical aspects often leave a lot to be desired (for example, hard copy catalogues with full lists of exhibited objects, when printed at all, are usually lacking) and only small fraction is reprised. The public's engagement with such exhibitions in form of professional reviews as well as their social and economic effectiveness are virtually non-existent and thus a great desideratum.

Key words: museums and galleries, exhibitions, exhibition design

Výstavný program múzeí a galérií, jeho intenzita a dramaturgická skladba si nepochybne zasluhujú systematickú pozornosť. Veď zbulvarizované printové a elektronické médiá venujú prezentačným aktivitám minimálny priestor a ak vôbec, tak – pri takmer absentujúcej kultúrnej publicistike – spravidla len v spravodajských rubrikách. V ponímaní kultúrnych redakcií aj mienkotvorných médií sa kultúrny život stotožňuje s umeleckými produkciami, najmä aktuálnou tvorbou umeleckých súborov a individuálnych tvorcov a prezentáciou súčasných tendencií v hudobnej, literárnej, dramatickej, filmovej a výtvarnej kultúre. Problematike ochrany a spoločenského uplatnenia kultúrneho dedičstva je venovaný priestor zväčša len počas turistickej (teda v médiách tzv. uhorkovej) sezóny. S tým súvisí aj fakt, že kým na výstavy usporiadané galériami, najmä SNG, sa pozornosť médií upriamuje aspoň sporadicky, výstavy múzeí dostávajú priestor takmer výlučne v programových bulletinoch a špecializovaných periodikách, ktoré však vzhľadom na svoju riedku

periodicitu nemajú šancu čo len zaznamenať celú výstavnú produkciu.¹ Aj na tomto mieste však treba priznať, že o publikovanie najmä hodnotiacich recenzií nie je medzi autormi príliš veľký záujem. Väčšina príspevkov venovaná výstavám má buď informatívny alebo referentský charakter, veľmi často vo forme kurátorských autoreferátov, len celkom výnimočne má aj analyticko-kritické ambície. Najväčším nedostatkom, s neblahými následkami pre život múzejnej komunity a zmysluplný rozvoj múzejnej prezentačnej činnosti, je fakt, že každoročne chýba základný prehľad o výstavnej činnosti múzeí a galérií aspoň na úrovni inventarizácie aktuálnej produkcie. Výnimku tvoria štatistiky a administratívne zamerané výročné správy o činnosti slovenských múzeí, ktoré spracováva na základe dlhodobo ustálenej metodiky a aj pravidelne sprístupňuje na svojej internetovej webovskej doméne Slovenské národné múzeum.² Štatistické údaje z nich za všetky múzeá sa publikujú v súhrnoch na stránkach metodického periodika.³

Výstavné aktivity slovenských múzeí a galérií v rokoch 2014 a 2015 patrili z kvantitatívneho hľadiska k štandardným. Z obsahového hľadiska bolo ich zameranie do značnej miery ovplyvnené významnými historickými výročiami, ako aj jubileami významných osobností. Z najvýznamnejších v sledovaných rokoch boli 100. výročie začiatku prvej svetovej vojny, 70. výročie ukončenia druhej svetovej vojny, 200 rokov od narodenia Ľudovíta Štúra,⁴ ale aj viacero výročí ďalších významných osobností vedy a kultúry na Slovensku. Potešiteľným faktom je, že v činnosti niektorých našich múzeí a galérií možno už identifikovať aj programové plnenie cieľavedomých dramaturgických koncepcií, ktoré vychádzajú zo štatutárnych úloh, výskumných plánov a zbierkových fondov príslušných inštitúcií.

Symbolickým úvodom do výstavnej sezóny roku 2014 bolo sprístupnenie Prvej budovy Slovenského národného múzea v Martine po jeho generálnej obnove. Pri tejto príležitosti otvorili obrazovo-textovú výstavu venovanú kultovému objektu slovenského múzejníctva, na ktorého projekcii a realizácii sa podieľali také významné osobnosti slovenskej kultúry a múzejníctva, ako sú Michal Milan Harminc, Andrej Kmeť či Ján Geryk.⁵

Centenáriom začiatku prvého globálneho celosvetového vojnového konfliktu v roku 1914 poskytlo príležitosť k doteraz azda najmasívnejšej dokumentačno-prezentačnej kampani pamäťových inštitúcií v Európe i u nás. Priniesla nebývalé výsledky v podobe vyše dvoch desiatok výstav, z ktorých rozsahom prezentovaných dokumentov, scenáristickou invenciou, respektíve kvalitou interpretácie, menej však už objavnosťou architektonicko-priestorového a grafického riešenia vynikli

¹ Informácie o výstavnej produkcii slovenských múzeí a sčasti aj galérií na úrovni rozšírených anotácií a správ, celkom sporadicky aj hodnotiace recenzie prinášajú pravidelne štvrťročníky *Pamiatky a múzeá a Múzeum*. Pravidelnú rubriku *Z výstavných siení* venovanú informatívnym článkom o výstavách má aj náš najstarší turisticko-vlastivedný časopis *Krásy Slovenska*. V Bratislave s najväčšou frekvenciou výstav je záujemcom k dispozícii prehľad o aktuálnych výstavách múzeí, galérií a ďalších výstavných priestorov v programových bulletinoch, najmä v bezplatne rozširovanom programovom mesačníku – informačnom magazíne *in.ba* (www.inba.sk). Informácie v tomto príspevku autor čerpal aj z webovských domén www.muzeum.sk, www.snm.sk, www.sng.sk a internetových stránok ďalších slovenských múzeí.

² Aktuálne dostupné na <http://www.snm.sk/?vyrocne-spravy-muzei-sr>.

³ Naposledy publikované údaje za rok 2013 pozri *Múzeum*, roč. 60, 2014, č. 2, s. 50-53.

⁴ Z príležitosti týchto výročí boli na stránkach odborných časopisov, vedeckých knižníc, Zväzu múzeí Slovenska aj Ministerstva kultúry SR publikované výzvy k orientovaniu sa na uvedené témy. Pozri k tomu napr. aj *Pamiatky a múzeá*, roč. 63, 2014, č. 2, s. 66.

⁵ *Pamiatky a múzeá*, roč. 63, 2014, č. 1, s. 70-71.

najmä výstavy *Prvá svetová vojna. Tragédia, ktorá postihla všetkých* (SNM-Historické múzeum), *Vojna z druhej strany* (Múzeum mesta Bratislavy), *Takí boli naši dedovia. Prvá svetová vojna a východné Slovensko* (Východoslovenské múzeum Košice), *Mojim národom / Népeimhez* (SNM-Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku a viaceré ďalšie spolupracujúce múzeá), *Veľká vojna v našich životoch. Príbeh 16. Banskobystrického honvédskeho pluku* (Stredoslovenské múzeum, Banská Bystrica), *Vojnový denník Ela Šándora* (STM-Múzeum dopravy), pezinská dvojvýstava *Veľká vojna 1914 – 1918: Stigmy* (Malokarpatské múzeum, Pezinok), *Zmrzačené roky* (Mestské múzeum, Pezinok) a mnohé ďalšie.⁶ Na škodu veci je, že táto mimoriadne úspešná aktivita slovenského múzejníctva nebola finalizovaná spracovaním a vydaním spoločnej syntézy s generálnym katalógom tisícov zbierkových predmetov a ďalších dokumentov, ktoré boli na výstavách prezentované a v čase práve prebiehajúceho projektu Digitálne múzeum boli spolu so „zpracovaným“ kurátorským tímom k dispozícii na kvalitné zdokumentovanie v nadštandardnej kvalite.⁷

Obr. č. 1: Výstava *Zlomené krídla* v STM - Múzeum dopravy v Bratislave

pravy, Bratislava), *Slovenskí učitelia v odboji a SNP* (CVTEI-Múzeum školstva a pedagogiky, Bratislava), *Druhá svetová vojna a Trnava* (Západoslovenské múzeum, Trnava), *Vo vzduchu i na zemi* (Balneologické múzeum, Piešťany), *Vojna sa skončila* (SNM-Múzeum Červený Kameň) a ďalšie výstavy.⁹

⁶ Pozri k tomu: MARÁKY, Peter. Veľká vojna 1914 – 1918 – veľká téma slovenských múzeí v roku 2014. In: *Múzeum*, roč. 61, 2015, č. 1, s. 24-27; KUŠNÍR, Jozef. Mementá prvej svetovej vojny. In: *Múzeum*, roč. 61, 2015, č. 1, s. 28-29; MICHALOVIČ, Peter. Prvá svetová vojna a Záhorie. In: *Múzeum*, roč. 61, 2015, č. 1, s. 30-31; KURINCOVÁ, Elena – GAUČÍK, Štefan. *Vojna z druhej strany*. Bratislava : Múzeum mesta Bratislavy, 2014; JARINKOVIČ, Martin. Takí boli naši dedovia. Prvá svetová vojna a východné Slovensko. In: *Pamiatky a múzeá*, roč. 63, 2014, č. 4, s. 31-34.

⁷ MARÁKY, ref. 6, s. 27.

⁸ Mimoriadnu motivačnú účinnosť kampane potvrdzuje aj spoločná publikácia *Príbeh predmetu. Rok 1914*. Zostavili Zdenka Letenayová a Daniela Čambálová. Bratislava : Zväz múzeí na Slovensku, 2014.

⁹ Laxnejší prístup riadiacich orgánov aj celoštátneho profesionálneho združenia múzeí k tejto jubilejnej téme zrejme naznačuje jej istú kontroverznosť z pohľadu historiografickej obce. Múzeá, ako sa ukázalo, sa k nej vyjadrili prezentačnými podujatiami, často bez textovo vyjadrených interpretácií vojnových udalostí. To naznačuje, že hoci sú hmotné doklady z tohto obdobia k dispozícii, proces ich muzealizácie často ešte neprebehol, respektíve zďaleka ho nemožno považovať za ukončený.

200-ročnica Ľudovíta Štúra priniesla aj realizáciu dosiaľ najrozsiahlejšej výstavy venovanej dielu, odkazu a reflexiám jednej z najvýznamnejších osobností slovenských národných dejín. Podľa oprávneného očakávania výstavu pripravilo a realizovalo Slovenské národné múzeum využijúc všetky dostupné dokumenty v reprezentatívnych priestoroch Bratislavského hradu. Po obsahovej stránke kvalitne pripravená výstava *Ľudovít Štúr – reformátor slovenskej spoločnosti* (SNM-Historické múzeum, Bratislava) nemá očakávanú úroveň výstavníckeho riešenia.¹⁰ Moderné SNM-Múzeum Ľudovíta Štúra v čase priprav svojej novej stálej expozície realizovalo zaujímavu koncipovanú výstavu *Ženy v národno-emanipačnom hnutí 19. storočia a štúrovcí*. Výstavu *Jar národa slovenského* zorganizovala Slovenská národná knižnica v Martine, výstavu najmä známok a pohľadníc pod názvom *Ľudovít Velislav Štúr* usporiadalo Ponitrianske múzeum v Nitre. *Divadelné milníky Ľudovíta Štúra* realizoval v priestoroch sídelnej budovy SNM v Bratislave Divadelný ústav, Bratislava.

Okrúhle výročia významných osobností slovenskej vedy a techniky si pripomenulo Slovenské technické múzeum, Košice výstavami *Jozef M. Petzval – podmaniteľ svetla* v priestoroch Centra VTI v Bratislave a *Jozef Murgaš – priekopník rádiotelegrafie* premiérovanej v parížskom sídle UNESCO a reprízovanej v Bratislave. Aj múzejníctvo na Slovensku si pripomenulo významné výročie 200 rokov od narodenia poprednej osobnosti uhorského múzejníctva – bratislavského rodáka Flórisa Rómera výstavou *Slovom a činom* (SNM-Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku, Bratislava a Umelecké a historické múzeum F. Rómera, Győr).

Slovenská národná galéria (SNG) aj v obmedzených priestorových podmienkach počas ešte ani nezačatej generálnej rekonštrukcie svojho sídelného areálu pokračovala v systematickom kompletizovaní svojho dlhodobého projektu Dejiny výtvarného umenia na Slovensku výstavami *Impresionizmus SK. Podoby impresionizmu na Slovensku* a náročným projektom *Biedermeier*.¹¹ Najmä druhá z nich ďaleko presiahla problematiku výtvarného umenia, keď prezentovala celú širokú oblasť životného štýlu obdobia a nositeľov tohto umeleckého slohu. SNG prispela aj k novému priblíženiu významnej etapy vývoja našej výtvarnej kultúry výstavami *Košická moderna a jej kontext* a *Svetlo na hrane. Moderna a neskorá moderna. Architektúra vo fotografii*. SNG rozvinula v tomto období aj celú širokú škálu výstav tematizujúcich napríklad slovenskú krajinu (*Dve krajiny. Obraz Slovenska :19.storočie a súčasnosť*) a dobové etno-sociálne tendencie reflektujúce životný štýl Slovákov (*Tekutá múza. Alkohol a vizuálna kultúra*).¹²

Aj Slovenské národné múzeum (SNM) venovalo vo svojom výstavnom programe priestor významným etapám rozvoja kultúry na Slovensku, osobitne problematiky výtvarnej moderny a funkcionalistickej architektúry, keď priblížilo verejnosti aj vhlavnom mestepozoruhodné tradície košického kultúrneho centra na výstave *Apoštol*

¹⁰ Naproti tomu vynikajúcu obsahovú i typografickú úroveň má sprievodná katalógová publikácia KOMORA, Pavol. *Ľudovít Štúr (1815 – 1856) – reformátor slovenskej spoločnosti*. Bratislava : Slovenské národné múzeum-Historické múzeum, 2015.

¹¹ KOBLIŠKOVÁ, Zuzana. Impresionizmus Sk. Podoby impresionizmu na Slovensku. In: *Múzeum*, roč. 60, 2014, č. 4, s. 23-24; *Biedermeier. Katalóg k výstave SNG*, 18. 6. – 1. 11. 2015. Bratislava : 2015, Texty: Lucia Almášiová, Katarína Beňová, Július Barczy, Dušan Buran, Lucia Duchoňová, Zuzana Francová, Eva Hasalová, Alexandra Kusá, Silvia Senesi Lutherová a Jana Švantnerová. Výtvarná koncepcia výstavy a katalógu: Palo Bálik.

¹² *Tekutá múza. Alkohol a vizuálna kultúra*. Autorka katalógu a koncepcie výstavy: Petra Hanáková. Bratislava : Slovenská národná galéria, 2015.

Eugen Krón a Košice, respektíve moderné bývanie a životný štýl medzivojnového obdobia *Nová doba, nový svet – Bratislava, Žilina, Košice*. Pravdaže prezentačná činnosť takej rozsiahlej a zložito štruktúrovanej inštitúcie akou je SNM reflektuje aj odbornú špecializáciu jej jednotlivých organizačných zložiek. Historické múzeum potešilo výstavou *Coronatus Posonii. Korunovačné medaily a žetóny 1563 – 1830*¹³ potvrdzujúcou jeho príkladnú spoluprácu s maďarským partnerom, ale aj odborne, reštaurátorsky a organizačne náročným projektom, nadväzujúcim na úspešnú výstavu *Ars Liturgica* z roku 2010, *Paramenty – liturgické textilie*,¹⁴ prvou výstavou svojho druhu u nás, navyše suplujúcou popri muzeologickej aj pamiatkarskú problematiku ochrany cirkevného odevu a textilu. Archeologické múzeum vytvorilo priestor na premiérovú prezentáciu poznatkov a akvizícií získaných počas dlhodobej etnologickej expedície Slovenského archeologického a historického inštitútu na výstave *Záhadni Mayovia*.¹⁵ SNM-Etnografické múzeum Martine prezentovalo presah svojho záberu od tradičnej kultúry smerom k jej inšpiráciám v súčasnej dizajnerskej tvorbe výstavami *Inšpirácie v Bratislave* a *Dotyky s ľudovou kultúrou – Symbol a ornament* v Martine. Hudobné múzeum prispelo do výstavného programu SNM výstavou o univerzálnom európskom hudobnom nástroji *Desatoro o gajdách*, ale aj výstavou *Karol Elbert – Spomienky skromného lyrika swingu*, zo stále ešte veľmi málo dokumentovanej oblasti „ľahkej“ hudobnej múzy. Kým výstavy SNM-Múzea Červený Kameň *Hrady, zámky a kaštiele Malých Karpát na starých maľbách a grafikách* a *Utajený dámsky svet* korešpondujú s náplňou múzea a vychádzajú z jeho zbierok, zaradenie výstavy *Jej Veličenstvo kráľovná Alžbeta v našich dejinách a predstavách* (SNM-Múzeum Betliar) už pripomína skôr marketingové motivácie usporiadateľa, zatiaľ čo zaradenie projektu nazvaného *Expozícia mučiacich nástrojov* do výstavného plánu múzea, ktoré je súčasťou národného múzea, by azda bolo rozumnejšie radšej nekomentovať.¹⁶

Z domácich archeologických výstav, okrem dávnejšie trvajúcich dlhodobých výstav SNM-Archeologického múzea, hodno spomenúť výstavu Múzea mesta Bratislavy *Devín v praveku*, výstavu *Krása pravekej keramiky* (Považské múzeum, Žilina), popradskú výstavu *Ukryté poklady* a výstavu *Gánovce – nálezisko neandertálskeho človeka* (Podtatranské múzeum, Poprad).

Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici ostalo vo výstavných aktivitách aj v ostatných rokoch verné svojej profilácii a vlastným zbierkovým fondom. Výstavou *Jej Veličenstvá prichádzajú. Návštevy habsburských veličenstiev v stredoslovenských banských mestách* nadviazali na rad predchádzajúcich úspešných výstavných prezentácií s tematikou legendárnych „cisárskych“ návštev. Naopak, s výstavou *(Ne)zabudnutí aušusníci* priniesli prvý raz tému málo známej, takmer už zabudnutej špecifickej tradície baníckych komunít v stredoslovenskej banskej oblasti.¹⁷

¹³ *Coronatus Posonii... Bratislavské korunovačné medaily a žetóny (1563 – 1830)*. Kurátori výstavy a autori katalógu: Budaj, Marek – Pálffy, Géza – Soltész, Ferenc Gábor – Tóth, Csaba. Výber ilustrácií: Godolle, Mátyás. Dizajn a layout: Gelencsérová, Judit. Grafika: Kolomijec, Oleg. Bratislava – Budapest : Slovenské národné múzeum a Magyar Nemzeti Múzeum, 2014.

¹⁴ HASALOVÁ, Eva – PIATROVÁ, Alena. *Paramenty. Liturgické textilie*. Katalóg výstavy, Bratislavský hrad 23. 6. 2015 – 17. 1. 2016. Bratislava : Slovenské národné múzeum-Historické múzeum, 2015.

¹⁵ TURČAN, Vladimír. *Záhadni Mayovia*. In: *Múzeum*, roč. 61, 2015, č. 2, s. 23.

¹⁶ K tomu: PAPCO, Ján. *Expozícia mučiacich nástrojov v Bojnickom zámku*. In: *Múzeum*, roč. 61, 2015, č. 2, s. 29-30.

¹⁷ DENKOVÁ, Zuzana – CHOVANOVÁ, Iveta. *(Ne)zabudnutí aušusníci*. Banská Štiavnica : OZ Iniciatíva Za živé mesto a Slovenské banské múzeum, 2013.

Viacero regionálnych múzeí predstavilo na svojich výstavách často veľmi cenné a prezentačne dosiaľ málo využívané zbierkové fondy. Príkladom môže byť jedno z našich najstarších múzeí – Východoslovenské múzeum v Košiciach, ktoré vo svojom nedávno zriadenom Dome remesiel sprístupnilo v ostatných dvoch rokoch celý rad pozoruhodných tematických výstav – *Curriculum Lateris Orientalis*, *Historické fajky*, *Nemeliem, nemeliem, zobrala mi voda mlyn...*, *Šuster drž sa svojho kopyta!* a *Od ihly po šijací stroj*. Košičania venujú intenzívnu pozornosť aj témam z oblasti rodinnej a kalendárnej obyčajovej tradície. Osobitnú pozornosť si zasluhujú výstavy *Ego te baptizo... / A ja Ťa krstím...*, venovaná etnografickej problematike narodenia a krstu detí v multikultúrnych a multireligióznych podmienkach Slovenska v minulosti a výstava *Laudate* umožňujúca porovnanie slávenia narodenia Krista v dvoch odlišných prostrediach.

Aj Krajské múzeum v Prešove venuje systematickú pozornosť prezentácii svojich zbierok z rôznych oblastí tradičnej ľudovej kultúry a dejín materiálnej kultúry vôbec. Výstava *Včelárstvo na Šariši* aj výstava *Nemé spoločníčky – historické fajky zo 17. až 20. storočia* mali však nadregionálny charakter i význam. Tradične agilné Gemersko-malohontské múzeum v Rimavskej Sobote zaujalo výstavou *Židovská komunita v Rimavskej Sobote* a *Umenie písania. Po stopách starožitných kalamárov*. Rovnako všestranne aktívne Ľubovnianske múzeum v Starej Ľubovni sprístupnilo výstavu pripravenú v spolupráci so SNM-Hudobným múzeom *Zrkadlenie hudby na Spiši* a výstavu cirkevných pamiatok *Ars liturgica... Toto robte na moju pamiatku*. Najmä z hľadiska tematickej objavnosti zaslúžia si pozornosť tituly *Ráče vstúpiť. Obchod a služby na starých fotografiách* (Mestské múzeum, Pezinok), *Pošta a poštári optikou fotografického objektívu* (Poštové múzeum, Banská Bystrica).

Etnografickej problematike venuje značnú časť svojich aktivít ÚĽUV. Prostredníctvom svojho Múzea ľudovej umeleckej výroby pripravila aj v sledovanom období pozoruhodné komorné výstavy – *Tancovala by som, bosá som...* a *Valašky a fokoše v ľudovej tradícii na Slovensku*,¹⁸ ako aj komplexný projekt *Náš príbeh* venovaný 70. výročiu zriadenia a pôsobenia Ústredia ľudovej umeleckej výroby ako významnej národnej kultúrnej inštitúcie.¹⁹

Okrem už spomenutých výstavných aktivít prispelo Slovenské technické múzeum v Košiciach do výstavného programu aj pozoruhodnou výstavou *Technické kreslenie v zrkadle času* a celým radom výstav bratislavskej pobočky STM-Múzea dopravy: *100 rokov Viedenskej električky*, *Obnova ozubnicovej železnice Tisovec – Gemerská Polhora*, *Narodeniny parného rušňa 498.104 „Albatros“*, *Vôňa pretekov* a ďalšie.

S problematikou ochrany pamiatok súvisia výstavy *Gibraltár na Dunaji. Dobové rytiny a letecké snímky Komárňanskej pevnosti* (Balassi Intézet – Maďarský kultúrny inštitút, Bratislava), *Drevené kostoly v Európe* (Západoslovenské múzeum, Trnava), *Videl som všetky kostoly na Slovensku* (Bratislavské kultúrne a informačné stredisko v bývalom kostole klarisiek) a výstava *Kornel Divald – zábery z bojísk Šarišskej a Zemplínskej župy* (SNM-Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku).

Historickej fotografii na Slovensku boli venované výstavy *Renesancia fotografie 19. storočia* a *Takí sme boli – fotografie zo súkromných archívov z rokov 1948 –*

¹⁸ *Valašky a fokoše v ľudovej tradícii na Slovensku*. Kurátor výstavy: Pavel Habáň. Bratislava : Ústredie ľudovej umeleckej výroby, 2015.

¹⁹ *Náš príbeh. ÚĽUV – 70 rokov podpory tradičných remesiel na Slovensku*. Výstava 24. 4. – 26. 9. 2015. Kurátori výstavy: Libuša Jaďuďová a Pavel Habáň. Bratislava : ÚĽUV, 2015.

1989 (Stredoeurópsky dom fotografie, Bratislava) a prezentačná časť pozoruhodne koncipovaného digitalizačného projektu *Teatrálny svet 1839 – 1939* (Divadelný ústav, Bratislava).²⁰ Obe inštitúcie smerujú k budovaniu múzejných zbierok, respektíve zriadeniu špecializovaných múzeí. Divadelný ústav prostredníctvom svojej múzejnej zložky si výstavou *opäťminútsto.snd* pripomenul 95 rokov od vzniku Slovenského národného divadla. Priamo v priestoroch Novej budovy SND teatrológovia realizovali aj celý rad biografických fotovýstav významných osobností nášho divadelníctva (Chudík, Suchoň, Kišoňová-Hubová a i.).

Tzv. malé (lokálne) dejiny v minulosti našej najväčšej dediny, dnes obrieho sídliska metropoly, motivovali ku vzniku hneď dvoch výstav. Výstavu *Taká bola Petržalka. Petržalka 1946 – 1973* pripravila Katedra etnológie a muzeológie FiF UK,²¹ výstavu *Engerau – zabudnutý príbeh Petržalky* otvorilo v priestoroch bratislavskej synagógy jedno z najmladších slovenských múzeí – Židovské komunitné múzeum.²²

Slovenské olympijské a športové múzeum (predtým Múzeum telesnej kultúry SZTK) pripravilo k svojmu 30-ročnému jubileu výber zo svojich zbierok na výstave *30x o športe*.

Predmetom tohto stručného prehľadu o slovenských múzejných výstavách ostatných dvoch rokov boli predovšetkým domáce, tzv. vlastné výstavy múzeí a galérií na Slovensku. Tie však prirodzene poskytujú v záujme informovanosti a rozhľadu svojich návštevníkov aj výstavy privezené zo zahraničia. Prím v tomto úsilí má nepochybne Východoslovenské múzeum v Košiciach, ktorého intenzívne kontakty so zahraničnými partnermi prinášajú košickému publiku vynikajúce tituly. K takým zaiste patrili v roku 2015 aj atraktívne výstavy *Krakovské tradície II – Kohútie bratstvo a Lajkonik* z Poľska či maďarská výstava *Záhady, osudy, múmie – Tajomstvá krypty vo Vacove*.

Obr. č. 2: Etruskovia v Perugii, SNM - Historické múzeum v Bratislave

Práve zahraničné výstavy môžeme v prípade viacerých titulov považovať za vrcholné výstavné podujatia uplynulého obdobia. Výstavným hitom roku 2014 sa stala výstava *Etruskovia v Perugii*, ktorá je výsledkom autorskej a organizačnej spolupráce talianskych a slovenských archeológov, muzeológov a pamiatkarov.²³ „Výstava“ *Unikáty českých a slovenských múzeí*, ktorá v nákladne, ale necitlivo upravených pamiatkových priestoroch Rytierskej sály Bratislavského hradu prezentova-

la bez kontextu v nákladne vyrobených bezpečnostných vitrínach štyri predmety (!) – *chais d'oeuvre* štyroch múzeí, bola skôr prejavom záujmu o dobré partnerské vzťahy s múzeami v Českej republike pri príležitosti jubilujúcich múzeí, respektíve

²⁰ *Teatrálny svet 1839 – 1939*. Zostavila Anna Grusková. Bratislava : Divadelný ústav, 2015.

²¹ KAČÍREK, Luboš – TIŠLIAR, Pavol. *Petržalka v rokoch 1919 – 1946*. Bratislava : Stimul, 2014.

²² BORSKÝ, Maroš a kolektív. *Engerau. Zabudnutý príbeh Petržalky*. Katalóg výstavy v Židovskom komunitnom múzeu, Bratislava 26. 5. – 11. 10. 2015, Texty: M. Borský, I. Kamenec, Cl. Kuretsidis-Haiderová, T. Lang, Illah van Oijen, R. Ragač, P. Salner, M. Vrzgulová, Bratislava : Menorah, neinv. f., 2015.

²³ CENCIAIOLI, Luana – SCARPIGNATO, Marco. *Etruskovia z Perugie*. Katalóg výstavy – Bratislavský hrad 31. 10. 2014 – 29. 3. 2015, Bratislava : SNM-Historické múzeum, 2014.

návštevy českého ministra kultúry v Slovenskej republike, než zmysluplnou, tým menej efektívnou prezentáciou týchto klenotnicových predmetov.

Naopak, najvýznamnejšia výstava roku 2015 bola tiež privezená zo zahraničia. Výstava *Velká Morava a počátky křesťanstva* bola po Brne a Prahe inštalovaná na Bratislavskom hrade a vďaka svojmu dosiaľ nevídanému rozsahu, vynikajúcemu odbornému spracovaniu, špičkovým nálezom (vrátane najvzácnejších nálezov z územia Slovenska) a vrcholovej architektonicko-dizajnerskej a aranžérskej inštalačnej úrovni sa stala dôstojným vyvrcholením múzejnej výstavnej sezóny v Slovenskej republike v roku 2015.²⁴

Celkovo možno zhrnúť, že napriek značnej intenzite a tematickej pestrosti krátkodobých múzejných prezentačných podujatí – *výstav* mnohým z nich chýba súvis s vlastnou profiláciou a zbierkovou potenciou príslušných múzeí, ktoré výstavy organizujú, pričom pre ich zaradenie do výstavných plánov sú často rozhodujúce marketingové ciele. Len menšia časť krátkodobých výstav má k dispozícii sprievodné tlače, katalógy obsahujúce súpisy a anotácie vystavovaných predmetov sú takmer výnimkou. Mnohé z výstav končia svoju existenciu po premiére v usporiadateľskej inštitúcii, viacnásobné reprízovanie je ešte stále svetlou výnimkou, čo má značný dopad na úroveň ich spoločenskej aj ekonomickej efektívnosti. Napriek evidovaniu výstavných titulov v každoročných výročných správach o činnosti múzeí, tieto neobsahujú ekonomické vyjadrenie ich náročnosti uvádzaním zdrojov financovania výstav, výšku nákladov na ich realizáciu a príjmy z ich sprístupnenia. Možno konštatovať, že pravidelné a mnohoaspektové sledovanie výstavných aktivít je potrebné tak z hľadiska naplňania globálnej stratégie verejných múzejných inštitúcií v Slovenskej republike,²⁵ ako aj z hľadiska naplňania ich odbornej profilácie (špecializácii) a spoločenského poslania, ako aj efektívneho využívania ich odborných kapacít, vlastných informačných zdrojov (najmä zbierkových fondov) aj hospodárenia s disponibilnými prostriedkami.

Zoznam prameňov a literatúry (Sources)

- Biedermeier. Katalóg k výstave SNG, 18. 6. – 1. 11. 2015.* Bratislava : 2015.
- BORSKÝ, Maroš a kolektív. *Engerau. Zabudnutý príbeh Petržalky.* Katalóg výstavy v Židovskom komunitnom múzeu, Bratislava 26. 5. – 11. 10. 2015, Bratislava : Menorah, neinv. f., 2015, 128 s., ISBN 978-80-969720-5-0.
- CENCIAIOLI, Luana – SCARPIGNATO, Marco. *Etruskovia z Perugie.* Katalóg výstavy – Bratislavský hrad 31. 10. 2014 – 29. 3. 2015, Bratislava : SNM-Historické múzeum, 2014, 189 s., ISBN 978-80-8060-339-7.
- Coronatus Posonii... Bratislavské korunovačné medaily a žetóny (1563 – 1830).* Bratislava – Budapešť : Slovenské národné múzeum a Magyar Nemzeti Múzeum, 2014, ISBN 978-80-8060-334-2.
- DENKOVÁ, Zuzana – CHOVANOVÁ, Iveta. *(Ne)zabudnutí aušusníci.* Banská Štiavnica : OZ Iniciatíva Za živé mesto a Slovenské banské múzeum, 2013, 80 s., bez ISBN.

²⁴ KOUŘIL, Pavel (editor). *Velká Morava a počátky křesťanství.* 7. 8. – 1. 11. 2015, Brno : Archeologický ústav AV ČR, v. v. i., 2014.

²⁵ Aktuálne dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=22230>.

- HASALOVÁ, Eva – PIATROVÁ, Alena. *Paramenty. Liturgické textilie*. Katalóg výstavy, Bratislavský hrad 23. 6. 2015 – 17. 1. 2016. Bratislava : Slovenské národné múzeum-Historické múzeum, 2015, 357 s., ISBN 978-80-8060-358-8.
- JARINKOVIČ, Martin. Takí boli naši dedovia. Prvá svetová vojna a východné Slovensko. In: *Pamiatky a múzeá*, roč. 63, 2014, č. 4, s. 31-34.
- KACÍREK, Ľuboš – TIŠLIAR, Pavol. *Petržalka v rokoch 1919 – 1946*. Bratislava : Stimul, 2014, 67 s., ISBN 978-80-8127-094-9.
- KOBLIŠKOVÁ, Zuzana. Impresionizmus Sk. Podoby impresionizmu na Slovensku. In: *Múzeum*, roč. 60, 2014, č. 4, s. 23-24.
- KOMORA, Pavol. *Ľudovít Štúr (1815 – 1856) – reformátor slovenskej spoločnosti*. Bratislava : Slovenské národné múzeum-Historické múzeum, 2015, 199 s., ISBN 978-80-8060-349-6.
- KOUŘIL, Pavel (editor). *Velká Morava a počátky křesťanství*. 7. 8. – 1. 11. 2015, Brno : Archeologický ústav AV ČR, v. v. i., 2014, 515 s., ISBN 978-80-86023-53-3.
- KURINCOVÁ, Elena – GAUČÍK, Štefan. *Vojna z druhej strany*. Bratislava : Múzeum mesta Bratislavy, 2014, 48 s., ISBN 978-80-896636-02-0.
- KUŠNÍR, Jozef. Mementá prvej svetovej vojny. In: *Múzeum*, roč. 61, 2015, č. 1, s. 28-29.
- MARÁKY, Peter. Veľká vojna 1914 – 1918 – veľká téma slovenských múzeí v roku 2014. In: *Múzeum*, roč. 61, 2015, č. 1, s. 24-27.
- MICHALOVIČ, Peter. Prvá svetová vojna a Záhorie. In: *Múzeum*, roč. 61, 2015, č. 1, s. 30-31.
- Náš príbeh. ÚLUV – 70 rokov podpory tradičných remesiel na Slovensku*. Výstava 24. 4. – 26. 9. 2015. Kurátori výstavy: Libuša Jaďuďová a Pavel Habáň. Bratislava : ÚLUV, 2015, 64 strán, ISBN 978-80-89639-21-2.
- PAPCO, Ján: Expozícia mučiacich nástrojov v Bojnicksom zámku. In: *Múzeum*, roč. 61, 2015, č. 2, s. 29-30.
- Príbeh predmetu. Rok 1914*. Zostavili Zdenka Letenayová a Daniela Čambálová. Bratislava : Zväz múzeí na Slovensku, 2014, 61 s., ISBN 978-80-971748-0-4.
- Teatrálny svet 1839 – 1939*. Zostavila Anna Grusková. Bratislava : Divadelný ústav, 2015, 296 s., ISBN 978-80-89369-81-2.
- Tekutá múza. Alkohol a vizuálna kultúra*. Autorka katalógu a koncepcie výstavy: Petra Hanáková. Bratislava : Slovenská národná galéria, 2015, 127 s. ISBN 978-80-8059-183-0.
- TURČAN, Vladimír. Záhadni Mayovia. In: *Múzeum*, roč. 61, 2015, č. 2, s. 23.
- Valašky a fokoše v ľudovej tradícii na Slovensku*. Kurátor výstavy: Pavel Habáň. Bratislava : Ústredie ľudovej umeleckej výroby, 2015, 32 s., ISBN 978-80-89639-20-5.

Elektronické zdroje

www.inba.sk

www.muzeum.sk

www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=22230

www.sng.sk

www.snm.sk

www.snm.sk/?vyrocne-spravy-muzei-sr